

ਹੋਰ ਵੀ ਉਠਸੀ ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ

[ਨਾਟਕ ਇਕ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।]

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਰਾਮ ਸਿੰਘ...ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਏ ?

ਸਿਪਾਹੀ : ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਏ ਜਨਾਬ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਕੀ ਮਤਲਬ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਲੋਕ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਦੇ ਨੇ...ਰਾਤੀਂ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜਨਾਬ, ਹਿੰਦੂ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਨੇ...ਮੁਸਲਮਾਨ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜਨਾਬ...ਕੁਝ ਲੋਕ ਤੰਦਰੁਸਤ ਨੇ ਤੇ ਕੁਝ ਬਿਮਾਰ ਨੇ ਜਨਾਬ...ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਬੁੱਢੇ ਮਰ ਰਹੇ ਨੇ ਜਨਾਬ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਉਏ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਜੋ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਏ, ਉਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਉ ਜਨਾਬ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਇਹ ਦੱਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਚੋਰ, ਉਠਾਈਗੀਰ ਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਏ ?

ਸਿਪਾਹੀ : ਚੋਰ ਚੋਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਜਨਾਬ...ਉਠਾਈਗੀਰ ਆਪਣੇ ਪੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਠੱਗ ਠੱਗੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਗੁਰ ਲੱਭ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਬਦਮਾਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਜਨਾਬ...ਪਰ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਕਮ ਬਕਾਇਦਾ ਥਾਣੇ ਪੁਚਾ ਰਹੇ ਨੇ ਜਨਾਬ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਏ ?

ਸਿਪਾਹੀ : ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਬਕਾਇਦਾ ਥਾਣੇ ਪੁਚਾ ਰਹੇ ਨੇ ਜਨਾਬ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਗੋਇਆ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਠਾਕ ਏ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਜੀ, ਸਭ ਠੀਕ ਠਾਕ ਏ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਏ...ਥਾਣੇਦਾਰ ਦਾ ਰੋਹਬ ਏ, ਕੋਈ ਕੁਸਕਦਾ ਨਹੀਂ...ਜਿਹੜਾ ਕੁਸਕਦਾ ਏ, ਉਹ ਨੱਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਨੱਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਉਹ ਕੁਸਕਦਾ ਨਹੀਂ ਜਨਾਬ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਇਹ ਦੱਸ ਵਪਾਰ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਏ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਜਨਾਬ...ਨਕਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਝੂਠ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਏ, ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਏ...ਲੋਕ ਥਾਣੇਦਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਨੇ, ਇਸੇ ਲਈ ਮਹੀਨਾ ਬਕਾਇਦਾ ਭਰਦੇ ਨੇ ਜਨਾਬ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਮਸਲਾ ਹੈ ਵੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਕੀ ਮਤਲਬ ?

ਸਿਪਾਹੀ : ਮਸਲਾ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦਾ ਏ, ਜੋ ਹੈ ਛੋਟਾ...ਪਰ ਗੱਲ ਵੱਡੀ ਕਰਦਾ ਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਕੌਣ ਏ ਉਹ ?

ਸਿਪਾਹੀ : ਲਾਲੀ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਏ ਤੇ ਉਮਰ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਏ ਉਹ ?

ਸਿਪਾਹੀ : ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਏ—ਅਸੀਂ ਹਰਾਮ ਦੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ...ਸਾਡੀਆਂ ਗੋਗੜਾਂ ਮੋਟੀਆਂ ਨੇ...ਉਹ ਬਾਹਰ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਬੁਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

(ਸਿਪਾਹੀ ਲਾਲੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਥਾਣੇਦਾਰ : (ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ) ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰੋਹਬ ਜਮਾਇਆ ਸੀ...ਲੋਕ ਬਕਾਇਦਾ ਮਹੀਨਾ ਪੁਚਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸੀ... ਇਹ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਹੀ ਜੰਮ ਪਿਆ ਹੈ।

(ਸਿਪਾਹੀ ਲਾਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।)

ਲਾਲੀ : ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : (ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ) ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ...ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਇਆ ਏ ?

ਲਾਲੀ : ਜੀ ਮੈਂ ਜਮਾਲਪੁਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਅੱਛਾ, ਉਹ ਪਿੰਡ...ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਸਾਹਬ ਨੇ।

ਲਾਲੀ : ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਸਾਹਬ ਨੇ ਕੁਝ ਗੁੰਡੇ ਪਾਲ ਰੱਖੇ ਨੇ...ਜੋ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਨੇ...ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਹੇ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਨੇ...ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪੀ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਚਾਂਗਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੇ...ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਨਹੀਂ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਕੌਣ ਨੇ ਉਹ ਗੁੰਡੇ...ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਏ ?

ਲਾਲੀ : ਹਾਂ ਜੀ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : (ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ) ਨੋਟ ਕਰ ਲੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ।

ਲਾਲੀ : ਜੀਤਾ, ਨੇਕਾ, ਕੈਲਾ ਅਤੇ ਛਿੰਦਾ ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਉਹ ਗੁੰਡੇ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਾਲੇ ਹੋਏ ਨੇ ।

ਲਾਲੀ : ਜਨਾਬ ਉਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਰਾਸ਼ਨ ਪੁਚਾਉਂਦਾ ਏ...ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਦਾ ਏ ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਉਹ ਤਾਂ ਕਈਆਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾਣਾ-ਪਾਣੀ ਪੁਚਾਉਂਦੇ ਨੇ...ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ...ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਕੋਈ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

ਲਾਲੀ : ਜਨਾਬ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ...ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਇਥੇ ਕਈ ਆਏ ਨੇ...ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ।

ਲਾਲੀ : ਆਉਂਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿਣ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੋ...ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਂਗੇ...ਜੇ ਕੋਈ ਉੱਤੇ ਥੱਲੇ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਾ ਕਹਿਣਾ ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਉੱਤੇ ਥੱਲੇ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਨਾ ਕਹਿਣਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਕਿੰਨੇ ਲੰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।

ਲਾਲੀ : ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਕਿੰਨੇ ਲੰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਉਹ ਛੋਟੇ ਕਦੋਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਕੀ ਮਤਲਬ ?

ਲਾਲੀ : ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨਾਹਮੋ ਦੀ ਪਹਿਲੇ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਛੱਪੜ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਇਹ ਹੱਥ ਕਿਥੇ ਸਨ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਉਦੋਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ।

ਲਾਲੀ : ਬਸ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਨਿਕਲਦਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਠੀਕ ਏ... ਨਹੀਂ ਕਾਬੂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਵੀ ਠੀਕ ਏ ।

ਲਾਲੀ : ਨਹੀਂ ਕਾਬੂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਵੀ ਠੀਕ ਏ...ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੁਝ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਪਛਾਣੋ...ਨਿਰੀਆਂ ਗੋਗੜਾਂ ਮੋਟੀਆਂ ਕਰਨਾ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ...ਬਸ ਏਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ...

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

(ਕਹਿ ਕੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਥਾਣੇਦਾਰ : (ਸਦਮੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ) ਦੇਖ ਓਏ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ ਏ...ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਹਿ ਗਿਆ ਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰਾਮ ਦੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ...ਸਾਡੀਆਂ ਗੋਗੜਾਂ ਮੋਟੀਆਂ ਨੇ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਜਨਾਬ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕੋਤਵਾਲੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ...ਸਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ...ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ ਜਿਹੇ ਰੇੜੀ ਵਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਕੇਲਾ ਚੁੱਕ ਲਈਏ ਤਾਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹੇਗਾ 'ਖਾਓ ਬਾਦਸ਼ਾਹੋ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਮਾਲ ਏ' ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਜਿਹੀ ਪਿੱਠ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਹੇਗਾ 'ਕੁੱਤਾ ਕੇਲਾ ਖਾ ਗਿਆ'...ਬਸ ਸੁਣ ਕੇ ਕੰਨ ਲਪੇਟ ਲਈਏ ਨੇ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਅੱਛਾ ਅੱਛਾ ਠੀਕ ਏ...ਜਦੋਂ ਇਹ ਖਾਕੀ ਵਰਦੀਆਂ ਪਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਪੇਟਣਾ ਪੈਂਦਾ ਏ...ਤੂੰ ਥਾਣੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਏ...ਮੈਂ ਉਥੇ ਜਾਣਾ ਏ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਜੀ ਜਨਾਬ...!

(ਪਹਿਲੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਤੇ ਫੇਰ ਸਿਪਾਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਟਕ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ। ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦਾ ਘਰ, ਉਹ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਹੱਥ ਪਕੜੇ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : (ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ) ਹਾਂ...ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ...ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਕੋਠੀ ਤੋਂ...ਸੁਨਾਓ ਲਾਲਾ ਜੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ...ਤੁਸੀਂ ਹੁਕਮ ਕਰੋ...ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਖਣਾ ਏ, ਰੱਖ ਲਵੋ, ਰੱਖ ਲਵੋ...ਹਾਂ ਹਾਂ ਰੁੜਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਵੋ...ਕੀ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ...ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ...ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ? ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰੋ...ਮੈਂ ਐੱਸ.ਈ. ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਕੋਈ ਨਹਿਰ ਦਾ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਰੀਜ਼ਰਵ ਕਰਵਾ ਲਵਾਂਗਾ...ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮਹਿਫਲਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ...ਕੀ ਕਿਹਾ ਵਕਤ ਸ਼ਾਮ ਦਾ...ਨਹੀਂ ਲਾਲਾ ਜੀ ਵਕਤ ਰੱਖਾਂਗੇ ਰਾਤ ਦੇ ਯਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ...ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਏ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ...ਹੀ...ਹੀ...ਹੀ।...(ਟੈਲੀਫੋਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ) ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਥਾਣੇਦਾਰ ਹਾਲੀ ਤਕ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਦਾ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਲਗਵਾਇਆ ਏ, ਉਹਦਾ

ਮਿਜ਼ਾਜ਼ ਵੀ ਉੱਤੇ ਹੋ ਗਿਆ ਏ...ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆ ਗਿਐਂ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਜਨਾਬ ਨੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ
ਨਾ ਆਉਂਦਾ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਾਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਕੰਮ ਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਜਨਾਬ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਪਰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਯਾਦ ਦਿਵਾਣਾ
ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ...ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਇਕ ਬੇਕਾਰ ਬੰਦਾ
ਸੀ ਤੇ ਤੇਰਾ ਬਾਪੂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਸੀ, ਦੱਸ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ
ਨਹੀਂ ?...(ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ) ਆਇਆ ਸੀ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਹਾਂ ਬਾਪੂ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਆਏ ਸੀ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਉਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਗਏ ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਤੇ ਇਹਦੇ ਬਦਲੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਜਨਾਬ ਨੂੰ
ਦੱਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਵੀ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਉਹ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ...ਤੈਨੂੰ
ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਤੇਰੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ...
ਦੱਸ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ...(ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ) ਜਾਣਾ ਪਿਆ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਹਾਂ ਜਨਾਬ...ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੇਚਲ ਕਰਨੀ ਪਈ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਤੇ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਥਾਣੇ 'ਤੇ ਲਗਵਾਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਥੋੜੀ
ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਈ...ਇਸ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣਾ
ਬੰਦਾ ਲਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਅੜ ਗਿਆ...ਮੈਂ ਕਿਹਾ—
ਜੇ ਇਥੇ ਲੱਗੇਗਾ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਲੱਗੇਗਾ...ਮਨਿਸਟਰ
ਸਾਹਿਬ ਅੜ ਗਏ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕੱਚੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਹੀਂ
ਖੇਡੇ... ਅਸੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ
ਆਪਣੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੀ
ਇਸ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਲੱਗੇਗਾ...ਤੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਦੱਸ ਲੱਗਿਆ
ਕਿ ਨਾ...(ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ) ਲੱਗਾ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਜਨਾਬ ਲੱਗਿਆ...ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ
ਖਰਚਣਾ ਪਿਆ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਜੇ ਤੂੰ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਖਰਚਿਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤਕ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਬਣਾ

ਲਿਆ ਹੋਣਾ ਏ...ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ...(ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ)
ਬਣਾਇਆ...ਪਰ ਛੱਡ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ...ਹੁਣ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਵੱਲ
ਆਈਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਹੁਕਮ ਕਰੋ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਇਕ ਗਰੀਬ ਕੁੜੀ
ਨਾਹਮੋ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ...ਕੁਝ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਉਸ
ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ ਤੇ ਫੇਰ ਮਾਰ ਕੇ ਛੱਪੜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਹਾਂ ਜਨਾਬ...ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਓਏ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਤਾਂ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ
ਕੁਝ ਲੋਕ ਐਸੇ ਉੱਠੇ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ
ਕਾਰਾ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ...ਯਾਨਿ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ
ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਜਨਾਬ ਸੁਣਿਐ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਇਹੋ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛਿੱਤਰ
ਲਗਾ ਕੇ ਗੱਲ ਠਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਜੇ ਤੂੰ ਗੱਲ ਠਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਬਦਲੇ ਮੇਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ
ਤੈਨੂੰ ਰਕਮ ਵੀ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ...ਦੱਸ ਪੁਚਾਈ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ
ਪੁਚਾਈ...(ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ) ਪੁਚਾਈ ਸੀ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਹਾਂ ਜਨਾਬ, ਰਕਮ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ...ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਅੱਗੇ ਕੀ ਕਰਨਾ
ਏ ?

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਹੁਣ ਸੁਣਿਐ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਮੰਗੋਤਰ ਪਿੰਡ ਆਇਆ ਏ...ਉਹ
ਕਹਿੰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਏ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲੋਕਾਂ
ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾ ਸਕਦੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਮਨੁੱਖੀ
ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਏ...ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਏ ਕਿ ਉਹ
ਬਾਵਰਾ ਹੋਈ ਫਿਰਦਾ ਏ ਤੇ ਇਸ ਬਾਵਰੇਪਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਗਲਤ
ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਏ...ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਠੱਪਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਏ...ਮੇਰੇ ਬੰਦੇ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣਗੇ, ਪਰ ਤੂੰ ਵੀ ਕੋਈ
ਕਦਮ ਚੁੱਕ, ਥਾਣੇ ਬੁਲਾ ਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਕੇਸ ਪਾ ਚੋਰੀ
ਦਾ...ਡਾਕੇ ਦਾ, ਫੀਮ ਦਾ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਤੂੰ ਪਾਉਂਦਾ ਏਂ...ਤੇ
ਹੋਰ ਸੁਣ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਏ ਨਾ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਹਾਂ ਜਨਾਬ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਉਹਦਾ ਮੁੰਡਾ ਏ ਲਾਲੀ...ਜੀਹਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਲਾਲੋ-
ਲਾਲੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ...ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਬੜੇ ਖੰਭ ਲੱਗ ਗਏ ਨੇ...

ਮੇਰੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬੜਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏ...ਉਹਦਾ ਵੀ
ਘੱਟਾ ਮਿੱਟੀ ਝਾੜ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਇਤਲਾਹ ਹੈ ਜਨਾਬ...ਅੱਜ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਵੀ
ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ...
ਪਰ ਹੱਡੀ ਦਾ ਸਖਤ ਲੱਗਦੈ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਓਏ ਇਹ ਸਖਤ ਹੱਡੀਆਂ ਨਰਮ ਕਿਸ ਨੇ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ...ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ
ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆ... (ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ) ਕਰਨੀਆਂ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ ਜਨਾਬ...ਬਸ ਤੁਹਾਡਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ...ਕੋਈ
ਹੋਰ ਹੁਕਮ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਬਸ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਏ, ਮੇਰੇ ਬੰਦੇ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿਣਗੇ...ਕਿਸੇ
ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਦੱਸ ਦੇਵੀਂ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਅੱਛਾ ਜਨਾਬ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. : ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ...(ਥਾਣੇਦਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਆਪਣੇ
ਆਪ ਵਿਚ) ਹੁਣ ਇਹਦੀ ਆਕੜ ਹੋ ਗਈ ਏ...ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ, ਵੀਹ
ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਏ...ਅਖੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਇਹੋ
ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ...ਜਦੋਂ ਇਹਨੂੰ ਥਾਣੇ ਲਗਵਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਤੀਲੇ
ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਸੁਖ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਬਰੋਬਰ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਏ।

(ਪਿੱਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ)

ਆਵਾਜ਼ਾਂ : ਫੜ ਲਓ...ਫੜ ਲਓ...ਹੁਣ ਬਚ ਕੇ ਨਾ ਜਾਏ...ਆ ਗਿਆ ਕਾਬੂ...
ਇਧਰੋਂ ਘੇਰੋ ਹਾਂ, ਮਾਰੋ ਸੂ ਗੋਲੀ...!

*(ਸਰਦਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਭੱਚਲੀ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉੱਪਰ ਨੱਸਦਾ ਹੈ। ਗੋਲੀ
ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਫੇਰ ਸਰਦਾਰ ਦੀ 'ਆਹ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਕੁਝ
ਚਿਰ ਮੰਚ 'ਤੇ ਸੰਨਾਟਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਪਾਹੀ ਬੜੀ ਉਕਸਾਹਟ
ਵਿਚ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।)*

ਸਿਪਾਹੀ : ਰੇੜ ਦਿੱਤਾ...ਰੇੜ ਦਿੱਤਾ, ਵੱਡਾ ਪਤੰਦਰ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ...
ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ 'ਤੇ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਾ
ਸੀ...(ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲ) ਦੱਸ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ...(ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ)
ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ...ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੀ ਭੈਣ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਖੇਡੇ
ਤਾਂ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਰੇੜਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਦੱਸੋ ਰੇੜਣਾ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ...
(ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ) ਰੇੜਣਾ ਸੀ...ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਤਨਾ ਖੁਸ਼
ਕਿਉਂ ਹਾਂ...ਜਦ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਖੁਸ਼ ਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਕੀ
ਹੋਇਆ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਖਾਕੀ ਵਰਦੀ ਪਾਈ ਏ...ਅਸੀਂ ਵੀ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ

ਵਾਲੇ ਹਾਂ...ਸਾਡੀ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਰ ਹੈ...ਦੱਸੋ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ...(ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ) ਹੈ। ਰੇੜ ਦਿੱਤਾ, ਪਤੰਦਰ ਰੇੜ ਦਿੱਤਾ।

(ਥਾਣੇਦਾਰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।)

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਉਏ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਤੂੰ ਕੀ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਖੱਪ ਪਾਈ ਏ...ਜਾ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਫਾਈਲ ਲਿਆ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਫਾਈਲ ਵਾਲੀ ਹੁਣ ਕੋਈ ਕਸਰ ਏ ਜਨਾਬ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਉਏ ਤੈਨੂੰ ਜੋ ਕਿਹਾ ਏ, ਉਹ ਕਰ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਜੀ ਜਨਾਬ...(ਸਿਪਾਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਥਾਣੇਦਾਰ : (ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ) ਉੱਤੋਂ ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ. ਦੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਲਗਾਇਆ ਜਾਏ...ਜੇ ਨਹੀਂ ਸੁਰਾਗ ਲੱਗਦੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿਓ... ਸਵੇਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦੇਵੋ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਾਤਲ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਾ ਰਫਾ-ਦਫਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

(ਸਿਪਾਹੀ ਫਾਈਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।)

ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਜਨਾਬ, ਇਹ ਲਾਲੀ ਦੀ ਫਾਈਲ ਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਲਾਲੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਲਾਲੋ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸਕਨਾ ਪਿੰਡ ਜਮਾਲਪੁਰ...ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਹੈ...ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਮ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਿਹੜੀ ਕੁੜੀ ਨਾਮੋ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦੁਰ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦਾ ਹੱਥ ਏ ਤੇ ਇਹ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਅੱਗੋਂ ਪੜ੍ਹ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜੋ ਰੈਲੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਵਿਚ ਲਾਲੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਧੁੰਆਂ-ਧਾਰ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : (ਦੁਹਰਾ ਕੇ) ਧੁੰਆਂ-ਧਾਰ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ...ਅੱਗੋਂ ਪੜ੍ਹ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਮੁਖਬਰ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮਿਤੀ 6 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ...ਇਹ ਐਕਸ਼ਨ ਕੀ ਸੀ,

ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਲੈ ਪਤਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ...6 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ ਤੇ 8 ਫਰਵਰੀ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੋਰ ਕੀ ਵਿਉਂਤ ਹੋਣੀ ਏ ? ਲਿਆ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ...ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਕਦਾ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ...ਅਸੀਂ ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲਿਆ...ਇਹ ਕਿਹੜੇ ਖੇਤ ਦੀ ਮੂਲੀ ਏ...ਜਾ ਲਿਆ ਉਸ ਨੂੰ।

(ਸਿਪਾਹੀ ਲਾਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।)

ਥਾਣੇਦਾਰ : (ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਉੱਤੋਂ ਥੱਲੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ) ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਏ ਤੇਰਾ ?

ਲਾਲੀ : ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਏ ?

ਲਾਲੀ : ਵਿਚਾਰ ਤਾਂ ਇਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਚੱਲਣੇ ਨੇ...ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਉਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ...ਤੈਨੂੰ ਇਥੇ ਕਿਸ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਏ ?

ਲਾਲੀ : ਬੱਕਰੇ ਨੂੰ ਕਸਾਈ ਅੱਗੇ ਕਿਸ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਏ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੁੱਠਾ ਹੀ ਦੇਣਾ ਏ ?

ਲਾਲੀ : ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਵਾਹ ਪੁੱਠੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਪੈ ਗਿਆ ਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਪੁੱਠੇ ਬੰਦੇ ?

ਲਾਲੀ : ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਪੰਪਿਆਈ ਨਾਂ ਦੇ ਰੋਮਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰੋਮਨ ਅਮੀਰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਅੱਗੇ ਪਾ ਕੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ...ਪੰਪਿਆਈ ਗ਼ਰਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਉਹਦੇ ਪੁੱਠੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਗ਼ਰਕ ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਪਰ ਨਹੀਂ...ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਨੇ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਤੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਜਾਣੂ ਲਗਦੈਂ ?

ਲਾਲੀ : ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਤੇਰੀ ਭੁੱਖੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪ ਏ।

ਲਾਲੀ : ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਚੂਹਿਆਂ 'ਤੇ ਆ ਗਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਚੂਹਿਆਂ 'ਤੇ ?

ਲਾਲੀ : ਰਾਤੀਂ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਤੋਂ ਤੇ ਥੱਲਿਓਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚ ਚੂਹੇ ਛੱਡ ਗਏ, ਉਹ ਹੋਰ ਕੀ ਸੀ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਅੱਛਾ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਨਾ ਭੁੱਖੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਅੱਗੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੂਹਿਆਂ ਅੱਗੇ...ਜੇ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵੇਂ ਕਿ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਸਾਹਿਬ

ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਕਿਥੇ ਬਣੀ ?

ਲਾਲੀ : ਇਸ ਵਿਉਂਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਬੱਝ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨਾਮੋ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੋਇਆ ?

ਲਾਲੀ : ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ।

ਲਾਲੀ : (ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ) ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਪੁੱਠਾ ਟੰਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਲਾਲੀ : ਫੇਰ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਿੱਠਾ ਮਲ ਕੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਭੌਣ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਲਾਲੀ : ਫੇਰ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਲਾਲੀ : ਫੇਰ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਫੇਰ...ਫੇਰ...ਫੇਰ...ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ?

ਲਾਲੀ : ਨਹੀਂ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਕਿਉਂ ?

ਲਾਲੀ : ਕਿਉਂਕਿ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਭੁਗਤਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਤੇਰੀ ਜਾਨ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਏ, ਜੇ ਤੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵੇਂ ਕਿ ਕਤਲ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਾਤਲ ਕਿਥੇ ਨੱਸ ਗਿਆ ਏ।

ਲਾਲੀ : ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਕਸਾਈ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਛੱਡੇਂਗਾ।

ਲਾਲੀ : ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ...ਬਿੱਲੀ ਲੱਖ ਮਾਸੀ ਬਣੇ, ਚੂਹਾ ਆਪਣਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ।

ਲਾਲੀ : ਡਰ ਤੇ ਖੌਫ਼ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ... ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਡਰ ਸੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਜੋ ਘਰੋਂ ਚੱਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਵਾਹ ਕੌਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਵਰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਡਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਡਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ

ਸੀ, ਜੋ ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮ ਗਿਆ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ, ਇਹ ਇਨਕਲਾਬ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਮਨ ਦਾ ਭਰਮ ਏ...ਇਨਕਲਾਬ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵੇਲੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਨਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ।

ਲਾਲੀ : ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਏ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ...ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ...ਇਨਕਲਾਬ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਵੀ ਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਵੀ ਤੇ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੈਂ ਇਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਹਾਂ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸਾੜਦਾ ਏਂ...ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਂਗਾ।

ਲਾਲੀ : ਅੱਗ ਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏ... ਇਹ ਕੱਖਾਂ ਤੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਸਕਦੀ ਏ, ਪਰ ਲੋਹਾ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੌਲਾਦ ਬਣ ਕੇ ਨਿਕਲਦਾ ਏ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਫੌਲਾਦ ਬਣ ਕੇ ਨਿਕਲਾਂਗੇ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਲੈ ਜਾ ਇਸ ਨੂੰ...ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਿਰ ਖਪਾਈ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ...ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਰਾਤੀਂ ਨਿਬੜਾਂਗੇ।

ਲਾਲੀ : ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹੋ ਸੀ, ਜੋ ਉੱਤੋਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ ਨੇ, ਸ਼ੁਕਰੀਆ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ...ਓਏ ਲੈ ਜਾ।

(ਬਾਹਰੋਂ ਭੀੜ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।)

- 1 : ਲਾਲੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰੋ...ਰਿਹਾਅ ਕਰੋ...ਰਿਹਾਅ ਕਰੋ।
- 2 : ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ...ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ...ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।
- 3 : ਲੋਕ ਏਕਤਾ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ...ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ...ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।

(ਥਾਣੇਦਾਰ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਲਾਲੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।)

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇਖੋ ਬਾਹਰ ਕੌਣ ਲੋਕ ਨੇ ?

ਰਾਮ ਸਿੰਘ : (ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਕੌਣ ਲੋਕ ਨੇ ਉਹ ?

ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਜੀ ਕੁਝ ਤਾਂ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਵਾਲੇ ਨੇ...ਕੁਝ ਇਨਕਲਾਬ ਵਾਲੇ

ਨੇ...ਕੱਠਿਆਂ ਦਾ ਜਹਾਦ ਏ...ਇਸ ਲਈ ਲੋਕ ਏਕਤਾ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ?

ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਜੀ ਲਾਲੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਮੰਗਦੇ ਨੇ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਜੇ ਏਹਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਫੇਰ ਫੜਾਂਗੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ?

ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਜੀ ਦੇਖ ਲਵੋ...ਉਹ ਅੰਦਰ ਆ ਰਹੇ ਨੇ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤੂੰ ਖਲੋਤਾ ਰਹਿ।

(ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।)

ਬਜ਼ੁਰਗ : ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਫੜਿਆ ਏ ?

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਇਹਨੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਏ।

ਬਜ਼ੁਰਗ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਝ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਕਿਹਨੇ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਏ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਸਾਨੂੰ ਮੁਖਬਰ ਨੇ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਬਜ਼ੁਰਗ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਹੱਕ ਬਣਦੈ ਕਿ ਮੁਖਬਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਇਤਲਾਵਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇਵੋ...ਤੇ ਮੱਤ ਭੁੱਲੋ ਜਿਸ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਪਤਵੰਤੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲਿਆਏ ਹੋ, ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਸਨ...ਕਿੰਨੀਆਂ ਅਬਲਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਉਹਨੇ ਲੁੱਟੀ ਸੀ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਲੁੱਟੀ ਹੋਵੇ...ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਬਜ਼ੁਰਗ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਏ...ਤੁਹਾਡਾ ਥਾਣਾ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ...ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵੋ...ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਜਨਾਬ ਛੱਡ ਦੇਵੋ...ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕੀ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਸਾਹਬ ਵਾਕੁਣ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਰੇੜ ਦੇਣ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : ਓਏ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਖਲੋਤਾ ਰਹਿ...ਐਵੇਂ ਨਾ ਮੌਕ ਮਾਰ।

ਬਜ਼ੁਰਗ : ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਭੀੜ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਲਾਲੀ ਨੂੰ ਫੋਰਨ ਛੱਡ ਦੇਵੋ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਜਨਾਬ ਛੱਡ ਦੇਵੋ।

ਥਾਣੇਦਾਰ : (ਢਿੱਲਾ ਪੈ ਕੇ) ਛੱਡ ਦੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਇਹਨੂੰ...ਇਹਦੀ ਜਵਾਨੀ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ ਏ।...(ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ) ਲੈ ਜਾ ਬਜ਼ੁਰਗਾ ਇਹਨੂੰ...ਇਹਦਾ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ

ਆਚਾਰ ਪਾਉਣਾ ਏ।

ਬਜ਼ੁਰਗ : ਹੁਣ ਤੇ ਮੈਂ ਲੈ ਹੀ ਜਾਵਾਂਗਾ...ਪਰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸੁਣ ਲਵੋ...ਇਹ ਖਾਕੀ ਵਰਦੀ ਪਾਈ ਏ...ਇਹਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਖੁਦਾ ਲੱਗਦੇ ਹੋ...ਨਾਲੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਾਂਗੇ...(ਲਾਲੀ ਨੂੰ) ਚੱਲ ਲਾਲੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ।

(ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਂਦੇ ਹਨ।)

1 : ਲੋਕ ਏਕਤਾ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ—ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ, ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।

2 : ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ—ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ, ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਅਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ—ਗਰੀਬ ਗਰੀਬ, ਭਾਈ ਭਾਈ, ਭਾਈ ਭਾਈ।

(ਥਾਣੇਦਾਰ ਘਬਰਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਮੁਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪਾਤਰ ਬਾਹਰ ਉੱਚੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਿੱਠਭੂਮੀ 'ਤੇ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਵਣ ਅਠੱਤਰੇ, ਜਾਣ ਸਤਾਨਵੇਂ, ਹੋਰ ਵੀ ਉਠਸੀ ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ ਤੇ ਨਾਟਕ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)

ਸਮਾਪਤ